

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
 Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisno ne vračamo. Nefrankantnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročilna letna 60 Din za inzenstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Ogledi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šif. 11.153. Telefon 3113

Naši dolgovi

Pljus svetovne gospodarske krize je omajal temelj splošnega gospodarstva in menda še ni zabeležila zgodovina takih strupenih bojev človeštva z življenjem, kakor so ravno danes vidni prav pri vseh slojih. Kriza, ta prav posebna življenjska šola, je napravila iz ljudi iznajdljive, razsodne, preračunljive, politično spremenljive in egoistične sužnje dela. Stremiljenje človeštva je obupen klic po ohranitvi — po življenju, mrzlično iskanje izhodišč iz arene splošnih zmešnjav in pririvanje posameznika — pa čeprav preko glave in hrba svojega soborca — do kruha.

Lov za kruhom je spremenil kvaliteto prejšnjega dela ter osredotočil vse napor duševnih in fizičnih delavcev v smer zadostitve najnujnih življenjskih zahtev. Seveda je taka vrsta dela ustvarila nov tip človeka, robota, ki opravlja svoj posel mehanično, brezbržno in brez onega veselja in iznajdljivosti, ki sta predpogoja vsakega uspeha vsakega udejstvovanja. S skeptičnim pogledom zremo v bodočnost, ki naj nam prinese razjasnitev današnjega stanja v korist človeka in njegovega napredka. Težke razmere nadvladajo še tako močne močnike, one nam vsiljujejo misel o nerazrešljivi uganki zmage človeka nad krizo.

Kriza je povzročila tudi zadolžitve slovenskega učiteljstva v prav občutni meri. Vzgojna misija med narodom ga postavlja na posebno kritično stališče. Učitelj je v vsem svojem delu v šoli in izven nje podvržen javnemu mnenju bolj kot nobena druga stroka državnih nameščencev, dočim je po višini plačila enak imenovanim tovarišem. Njegov poklic mu namreč ne dopušča omahovanja in zastajanja, temveč ga sili, da stopa z duhom časa, pa čeprav preko največjih žrtev. Živi organizmi poznajo le stroge zakone dinamike! Važnost njegovega dela je zapisana med samim narodom, ki hranj dokazuje za to.

Nimamo namena dajati s tem učiteljstvu posebnih privilegijev in ustvarjati novo kasto državnih nameščencev, temveč hočemo le pokazati naši javnosti — sodniku — razmerje med važnostjo našega dela in našim gmotnim položajem.

Naša banovinska sekcija JUU v Ljubljani je razposlala svojim članom posebne vprašalne pole o zadolžitvah. Niso vsi odgovorili — znak neugodnega položaja — vendar so skupne številke važno opozorilo, da je sedanje stanje meja, preko katere ne sme seči še tako potrebna roka. Od 34 učiteljskih društev je odgovorila polovica članstva 24 društev in še ti nepopolno, dokaz, da se je sekcija doteknila delikatnega in diskretnega mesta svojega članstva. Poslane številke nam nudijo sledečo sliko: dolg denarnim zavodom okoli 2 milijona din, privatnikom 3 in pol milijona din, na hipotekah okoli 1 in pol milijona din, Skupno torej okoli 7 milijonov dinarjev, dočim jamčijo isti za vsoto 2 in pol milijona dinarjev. Ako pa računamo vse v JUU organizirane tovariše (3400 in one, kar jih manjka do 4100, toliko je učiteljstva v naši banovini), lahko mirno napišemo ogromno številko 15 milijonov dinarjev! Morda še več?

Zakaj? Kako?

Učitelj mora biti močna ugledna osebnost, klicar zdravega narodovega napredka, narodov svetovalec, pomočnik in vodnik, demokrat najširšega kova, poznavatelj duha časa in pred vsem vzgojitelj. Izvajanje naštetih funkcij zadeva vedno ob finančno vprašanje in današnji gmotni položaj učitelja ni več v pravem razmerju z važnostjo njegovega dela, o čemer se lahko prepračimo z bežnim pogledom med življenje učiteljev in njihovih družin.

V splošnem opazimo, da se učiteljstvo omejuje na skrajne izdatke, da lahko shaja s svojimi dohodki. Seveda pa se mora odreči vsem prosvetnim sredstvom v škodo lastne izobrazbe in celo zdravstvenim — stvarnim potrebam kot zobozdravništvu, temeljitemu zdravljenju boleznih, itd.

Natančnejši pogled v denarne zadeve učiteljstva dobimo, ako ločimo poročene od neporočenih. Ganiti morajo žalostne opombe na vprašalnih polah, ker so, v obljubljeni diskreciji, napisane povsem odkritosrčno. Zadolženo možovo posestvo pomaga odplačevati žena-učiteljica s svojo okrnjeno plačo. Učitelj z osemčlansko družino, poročen z neučiteljico, 20 let v službi in še vedno v osmi skupini, ima 1745 din dohodkov. Drugod otroci študirajo, v hiši je bolezen. Žena čaka že 4 leta na izplačilo prejemkov po dobljeni tožbi drž. sveta, na ponovno urgenco ne dobi ne odgovora ne denarja in ima po 21. letu službe 600 din plače. Učitelj-oče 7 članske družine s strahom pričakuje trenutka, ko bodo začeli otroci hoditi v mestne šole. Premestitve so napravile vsem prizadetim velike dolgove. Višek tragike pa razodeva lakonična opomba nekega tovariša »Bolnice, klinike, pogrebi!«

Pomanjkanju, skromnemu življenju in vzdržnosti v telesnem in duševnem oziru so pa zapisani tudi mladi učitelji in učiteljice s svojimi nizkimi prejemki. Kruha in knjig potrebnih nimajo možnosti onega svobodnega vzleta, ki je tako potreben mladi duši pri prvih korakih med deco in narod.

»Materi — očetu — staršem« so refreni, ki se ponavljajo skoro pri vseh novincih, izražajoč ljubezen in hvaležnost. Druge je zapisa obveza in odplačevanje deležev pri prevzemu doma. 74 let stari oče in 76 let stara mati se zanašata na hvaležnost svojega sina-učitelja v hribih. Poroštvo svoji materi, ki ni mogla plačevati s skromno pokojnino svojih obveznosti, je pognalo novinca v obupen položaj. Novinka v gorah je zalezla v dolgove radi materine bolezni in njene smrti. Mlad tovariš se je oženil, zato ima dolg na pohištvo, dočim je drugi popolnoma upustil misel na lastno domače ognjišče, ker bi zanj potreboval mnogo denarja, a v stalnost svoje plače ne zaupa. Novinka v gorski vasi si je nabavila novo pohištvo, čez nekaj tednov je bila premeščena v oddaljen kraj. Tako dela mlado učiteljstvo dolg, iz katerega ne najde več izhodišča.

Posebno poglavje tvorijo uslužnostni sodnikom, težave poroštev in menic. Zanimivo je dejstvo, da se učiteljstvo obrača mnogo bolj na privatnike, kakor pa na denarne zavode. Gotovo imajo prvi lažje obveze in plačilne pogoje. Učiteljstvo v zelo velikih srezih ima več dolga kot ono v manjših. Draginja v bližini glavnih centrov in v turističnih krajih zelo otežkoča učiteljevo življenje.

Najmanj je učiteljstvo dolžno na hipoteki. Slabi trije milijoni ne dokazujejo učiteljskega bogastva, temveč komaj nekaj hiš prestehtih na prste obeh rok. Vkljenjen v meje skromnega življenja, si ne more dovoliti tako visokih podvigov in zadolžiti se na račun — pomanjkanja kruha!

Kolega z 10 letno prakso je apatično resigniral že na vse dobrote boljšega življenja, vendar pa se hoče boriti v organizaciji z nezmanjšano voljo in z »Povedati je treba!« končuje svoj račun dolga. Da, pokazati moramo svoje razmere vsi brez izjeme, vsi brez

izjeme se moramo boriti z legalnimi sredstvi za doseg svojih pravic, drugače nas bo progresivni val propadajočega svetovnega gospodarstva uklonil in strl!

Banovinska sekcija je, zavedajoč se našega položaja, naslovila z letošnje skupščine v Ljubljani na merodajna mesta resolucijo, ki je verna slika učiteljskega ugleda in revščine. Gmotno stanje je z zadnjimi znižanji doseglo brezupno točko in gre v škodo vsega našega narodnega udejstvovanja. Premestitve potencirajo škodo učiteljstvu, narodu in oblasti Učiteljstvo potrebuje za svoje delo ugleda bolj kakor vsak drug državni nameščeneec, ker vzvišenost njegovega poklica ima opravka z živo materijo, z narodom, ki pa zahteva brezpogojno le resničnega človeka, sproščenega vseh skrbi za vsakdanji kruh. Učiti in voditi narod je skrb nad vsemi skrbi! Danes mora učitelj razjeden od skrbi preprostih življenjskih zahtev korakati kot v minulih letih časih v svojem stanu primerni višini s časom naprej, ker to zahteva narod. Dokler more, gre, potem pa zgine v dolgovih.

Mimo tega materialnega propadanja učiteljskega stanu pa javnost ne sme iti brez zanimanja in odziva. Pomagati mora zavreti kolesa težkega voza naše tegobe, dirjajočega v gotovo propast. Vseposod čitamo danes o zaščiti, o ugodnostih pri odplačevanju dolgov, o prevzemu dela dolga s strani države in drugih sličnih ukrepah, ki imajo namen ustaviti gospodarsko propadanje različnih stanov in slojev. Učiteljstvo in drugi državni nameščenci smo vezani je na nestanovitne dohodke, ki zadostujejo komaj minimalnim zahtevam, kaj šele za okrepitev sil učiteljstva v korist njegovega dela. Odpomoč, v takih ali takih obliki, je nujno potrebna in splošna želja učiteljstva.

Take in slične misli nas mučijo ob žalostni obletnici.

Vir.

Mi vstajamo!

Glas najmlajših.

Mi vstajamo — — — Poslednji čas!
 Mi nočemo umreti,
 mi hočemo živeti!
 Iz svojih vstajamo moči,
 četudi smo pozni, mladi:
 Kaj uk je zgodovine?
 Bodočnost je mladine.

Ant. Aškerc.

Večletna brezposelnost nas je uničila materialno. Vendar to še ni bilo najhujše! Problem preživljanja smo začasno in zasilno uredili, četudi na najbednejši način. Mnogo hujše kot problem kruha je bilo naše moralno-socialno vprašanje, problem našega pravičnega vračanja v družbo ter aktivnega sodelovanja v njej. To je bilo in je še najvažnejše, kajti brezposelnost nas je izrinila iz normalnega življenjskega toka. Družba — s svojim nerazumevanjem, neupoštevanjem, podcenjenjem in izkoriščevanjem nas — nam ni dala ves čas niti enega stvarnega uspeha, napredka, zadovoljstva in veselja.

Nezadovoljni s samim seboj, smo bili nezadovoljni z vsemi drugimi. Vse prepogosto smo stali s prekrižanimi rokami ob strani, polni nevere in nezaupanja do vsega. Bolehali smo na usodnih dekadentnih boleznih, na desorientiranosti, apatiji, depresiji, pesimizmu in negativizmu. Vse velike akcije so nam izgledale čisto naivne in smešne, a manjše ničvredne in bedne. »Učiteljski tovariš« nam je bil pust in neaktualen. Od predsednikov in vodilnih predstavnikov naših akcij smo zahtevali izrednih, čisto popolnoma nemogočih uspehov, ne da bi pri tem sami prispevali najmanjše energije.

Ko smo prišli v službo, ni bilo nič boljše, ne z nami in ne z onimi, ki sploh niso nikdar občutili biča brezposelnosti na lastnem hrbtu. Nesmotna trošnja energij in večja ali manjša indifferenčnost do skupnih stanovskih problemov, poleg ostre in krivične kritike vsega. Nekaj nezdravega in neživljenjskega je bilo med nami. Mrtvilo in nerazgibanost sta dušili naše vrste.

In vendar — mi vstajamo!

Vedno težji ekonomski položaj, vedno bolj ogrožena eksistenca sta v poslednjem času močno razvili in poostriili naš nagon samoohranitve in borbe proti lastnemu propadu.

Mi se prebujamo! Mi vstajamo! V naše vrste se vrača nova razgibanost. Postajamo zavednejši. Želimo aktivnega sodelovanja in soodločevanja. Vsi čutimo potrebo zbiranja, združevanja in enotnega nastopa vseh nas, ki imamo jasne in določene namene v svojem boju za obstanek, da se ti naši smotri na ta način realizirajo hitreje, laže in uspešneje.

Zivljenje in dogodki, ki ogražajo naš obstoj, napredek in razvoj, so nas postavili pred alternativo: enotnega nastopa in skupnih akcij ali lastnega uničenja in popolne duševne in gmotne odvisnosti. Odločili smo se za prvo, za življenjsko progresivnost.

Zgodovinski razvoj ne pozna pasivnosti!

A ne samo to! Pasivnost je propad, uničevanje. Nagon samoohranitve nas kliče v skupno borbo za obstanek, v skupno borbo

VSEBINA:

Naši dolgovi.
 Mi vstajamo!
 Počitniška tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol.
 LISTEK: Bivše učiteljice v Kopru.
 Splošne vesti. — Naša gospodarska organizacija. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naš glas. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

pomenja to, da nas življenje kliče v skrito osebnostno srečo in mirno, malomeščansko zadovoljno uživanje življenja, a istočasno nas kliče in vleče v burno stanovsko borbo? Kam naj gremo? V čigavem imenu? V koga ali kaj naj verujemo? Čemu naj sploh verujemo? Čemu se naj sploh borimo, žrtvujemo?

Duh zavednega učitelja boreca je poln nemira. Stalno išče odgovorov, jasnosti. Brez odmera hoče duševno harmonijo, jasno usmerjenost.

Hočemo jasnosti!

Brez krink, brez sentimentalne jokavosti in tudi brez idealističnega filozofiranja moramo pogledati jasno in odločno sodobni kruti realnosti v oči.

Velika moralna kriza razjeda današnjo družbo. Ona je vzročna posledica gospodarskega liberalizma in njene gospodarske krize. Zgodovinska preživetost, nered, anarhija, Notranja nemoč vsega, da se prilagodi zgodovinskemu razvoju. Rušijo se tradicije. Propadajo družine. Krhajo se norme dogovorjene morale. Zgublja se kriterij za dovoljeno in nedovoljeno. Tla pod nogami se premikajo. Vse je nesigurno, v strahotnem pričakovanju nečesa neznanega, novega, boljšega — slabšega? Nikjer ni trdne opore, nikjer sigurnosti, nikjer jasnosti.

Mi pa hočemo jasnosti! Mi si hočemo objasniti praktični zunanji in notranji moralni značaj vseh novih pojavov. Za nas je silno važno moralno razumevanje naših žrtev.

Poglobiti se moramo vase ter najti in nuditi lasten in jasen odgovor na vse probleme, ki mučijo duha sodobnega aktivnega pripadnika učiteljske zajednice.

Konkretno, praktično delo.

Elementarni razvoj življenja zahteva, da osebni nagon samoohranitve odstopi pred skupnim stanovskim nagonom. Današnje potrebe in razmere nas sili, da zožimo svoje delovno območje, da koncentriramo vse svoje moči na reševanje konkretnih ekonomsko in stanovsko socialnih problemov ter da se v prvi vrsti posvetimo praktični stanovski politični borbi. Razviti in poglobiti je treba elementarno zavest stanovske skupnosti, vzajemnosti in sopomoči. Vendar to ni in ne sme biti vse!

Mi moramo ustvariti in razviti tudi močno stanovsko moralno zavest. Hočemo zavestno objasnitev naše stanovske borbe, da jo dvignemo, da ji damo višjo etično vrednost. Močna stanovska etična zavest naj osvoji in preporedi duševno življenje vsakega borbenega pripadnika učiteljskega stanu.

Hočemo učiteljev — harmoničnih osebnosti — izkristaliziranih značajev — vztrajnih in doslednih borecev! Vstran s hlapi in klečaplaznimi koristolovci!

Peš.

Sgt.

Počitniška tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol

Poleg raznih tečajev, ki so bili prirejani o počitnicah za učiteljstvo za razširitev in poglobitev njegove splošne strokovne izobrazbe, sta se vršila dva specialna tečaja za učiteljice gospodinjsko nadaljevalnih šol, in sicer: uvodni in metodični v Mariboru in tečaj za fino kuho v Ljubljani.

Uvodnega tečaja v Mariboru se je udeležilo 29 učiteljic. Sprejete so bile predvsem one, ki že imajo praktični tečaj in so eventualno že sodelovale na gospodinjsko nadaljevalnih šolah, nadalje one, ki kažejo resno zanimanje in voljo za delo med kmetsko mladino.

Kot druga leta, tako je tudi letos gospa ravnateljica »Vesne«, kjer se je tečaj vršil, poskrbela za čim večjo udobnost in domačnost in gotovo gre njej velika zasluga za dobre uspehe tečaja.

Namen uvodnega in metodičnega tečaja je: uvajanje v miselnost, v življenje in delo kmetskega človeka, v način običevanja s kmetom, v gospodarske, kulturne in socialne razmere na vasi ter v organizacijo in pouk na gospodinjsko nadaljevalnih šolah.

O kmetstvu je predaval šolski svetnik Jože Krošl, referent za gospodinjsko nadaljevalne šole. Njegova predavanja so obsegala: bistvo in pomen kmetstva za organizem človeške družbe, duhovni obraz kmetskega človeka, temelji kmetske kulture, zgodovina

kmetskega stanu, vas in mesto, sociologija vasi, kmetska pedagogika in kmetska prosveta.

S temi predavanji je osvetlil udeleženkam vas in njene prebivalce iz vseh strani in momentov, kj jih mora poznati in upoštevati učiteljica, ako hoče začeti z izobraževalnim delom na vasi.

V nadaljnjem ciklusu predavanj je seznanil gospod svetnik poslušalke s pravilnikom in administracijo gospodinjsko nadaljevalnih šol.

Izmed nadaljnjih predavanj so žela mnogo zanimanja izvajanja predsednice odbora učiteljic gospodinjsko nadaljevalnih šol tov. Anke Mešičkove, ki je govorila o metodi pouka in o učnih pripomočkih. Na podlagi prakse in specialnega zanimanja za to šolstvo je jasno in točno predložila učno pot, ki vede do dosega smotra gospodinjskih nadaljevalnih šol.

Kot praktični del so se letos prvič priključile vaje o negi dojenčkov in so obsegale: pripravljavanje hrane, hranitev, previjanje, kopanje, sončenje. Vaje so bile dnevno od pol 6. do 10. ure v Dečjem domu. Vodile so jih zaščitne sestre. Učiteljice so se jih udeleževale po grupah.

O zdravstvu na deželi sta govorila dr. Vrtovec Jože in dr. Benčan Josip.

Obraavnava sta naslednje: nalezljive bolezni na deželi in obramba, alkoholizem, teoretčno o negi dojenčka, stanovanjska higie-